

Більш детальний аналіз кредитно-трансферної системи організації професійної підготовки фахівця, яка лежить в основі модифікації системи вітчизняної професійної освіти, доводить, що вона орієнтована на формування умов, оптимальних для реалізації завдань компетентнісної освіти. Передусім це стосується принципу модульності, що є основою даної технології навчання і передбачає таку організацію змістової складової навчання, за якої теоретичні знання та практичні вміння з навчального предмета інтегруються в логічно завершені системно впорядковані частини (модулі) і формують свого роду цілісне дискретно-неперервне поле із структурно генералізованим змістом.

Даний підхід в найбільшій мірі протидіє інформаційно-репродуктивному, за яким вся навчальна інформація формується послідовно, смислові інтегративні утворення не виділяються, зміст удосконалюється тільки за принципом оновлення інформації та її розширення.

Отже, результати аналізу психолого-педагогічної і методичної літератури дали змогу визначити основні педагогічні технології (технології навчання), їх цілі, концептуальні положення, особливості методики. До них належать: проблемне навчання, технологія інтенсифікації навчання на основі знакових моделей навчального матеріалу, диференційоване навчання, технологія індивідуалізації навчання, технологія програмованого навчання, проектна технологія, інформаційна технологія, укрупнення дидактичних одиниць, технологія розвивального навчання, оптимізація процесу навчання, кредитно-модульна (трансферна) технологія.

Для формування навчальних компетентностей в структурі підготовки майбутнього вчителя найбільш ефективними є кредитно-трансферна, проектна, інформаційна технології.

В основі проектної технології – індивідуалізація процесу навчання, урахування навчальних можливостей та особливостей студентів, поєднання індивідуальної роботи з іншими формами навчальної діяльності, визначення індивідуального темпу і стилю роботи. Реалізація методики проектів передбачає постановку і виконання індивідуальних завдань, надання студенту свободи вибору окремих елементів процесу навчання, формування адекватної самооцінки.

Інформаційні технології спрямовані на оптимальне поєднання індивідуальної і групової роботи, підтримку психологічного комфорту, реалізацію принципу адаптивності. Вона також передбачає індивідуальну допомогу студенту, використання статистичної, текстової, графічної, ілюстративної інформації, методів, форм і засобів інформаційної підготовки на всіх етапах процесу навчання.

Кредитно-трансферна (модульна) технологія навчання – одна із сучасних педагогічних технологій, що передбачає модульну (блочну) побудову навчального матеріалу та його засвоєння шляхом послідовного та ґрунтовного опрацювання навчальних модулів, мотивацію навчання на основі визначення цілей, значну самостійну навчально-пізнавальну діяльність студента та різноманітні форми діагностики рівня його знань та вмінь.

Література:

1. Гершунский Б. С. Педагогическая прогностика : методология, теория, практика / Б. С. Гершунский – К. : Изд-во при Киевском ун-те ИО «Вища школа», 1986. – 200 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – С. 276–295.
3. Зязюн І. А. Сучасні дидактичні моделі і логіка учіння / І. А. Зязюн // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – К. ; Вінниця, 2000. – С. 4–7.
4. Макаренко А. Твори. Т. 4. – 1957.
5. Педагогіка і психологія вищої школи. – Ростов-на-Дону : «Феникс», 1998. – 544 с. – (Сер. «Учебники, учебные пособия»)
6. Романишина Л. М. Модульно-рейтингова технологія викладання у вищих навчальних закладах: навч.-метод. посібник / Л. М. Романишина. – Тернопіль : ТДПУ, 2000. – 48 с.
7. Сікорський П. І. Експериментальне положення про кредитно-модульну технологію навчання у ВНЗ / П. І. Сікорський // Освіта. – 2004. – № 19. – 14–21 квітня. – С. 4–5.
8. Чайка В. М. Основи дидактики : тексти лекцій і завдання для самоконтролю : навч. посіб. / В. Чайка – Тернопіль : СМП «Астон», 2002. – 244 с.

УДК 378.147:811.111-26

Т. В. Череповська, М. Ф. Падура,

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, м. Львів

ОСНОВИ НАУКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗІ СТУДЕНТАМИ ЕКОНОМІЧНОГО ТА ЮРИДИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Статтю присвячено дослідженню оптимальних механізмів навчання студентів старших курсів та аспірантів особливостей наукового стилю англійської мови. Обґрунтовано необхідність такої діяльності в умовах сучасної глобалізації. Розглядаються причини виникнення труднощів у роботі з іноземними літературними джерелами та у перекладі української фахової термінології (зокрема, економічної та юридичної). Сформульовано основні умови розвитку у майбутніх фахівців навичок наукового писемного мовлення.

Ключові слова: науковий стиль, фахова термінологія, освітні терміни, академічна лексика, «калька», автентична англійська мова, кліше, «неправдивий друг перекладача».

Статья посвящена изучению оптимальных механизмов обучения студентов старших курсов и аспирантов особенностям научного стиля английского языка. Обоснована необходимость такой работы в условиях современной глобализации. Рассматриваются причины возникновения трудностей в работе с иностранными литературными источниками и при переводе украинской профессиональной терминологии (в частности, юридической и экономической). Сформулированы основные условия развития у будущих специалистов навыков научной письменной речи.

Ключевые слова: научный стиль, профессиональная терминология, образовательные термины, академическая лексика, «калька», аутентичный английский язык, клише, «фальшивый друг переводчика».

The article is devoted to the research of optimal ways of teaching senior and post-graduate students the peculiarities of English scholar style. The necessity of such activity in the context of globalization is proved. The reasons of difficulties arising in dealing with foreign sources and translating Ukrainian professional economical or legal terminology into English have been considered. The most problematic educational (academic) terms have been listed; the linguistic phenomenon of inadequate word-to-word translation has been demonstrated; the peculiarities of the proper translation of the lexeme

«science» and cognate words in different contexts have been explained. Practice exercises (choice of the right word among the proposed ones, matching and true-false drills) aimed to overcome the mentioned-above difficulties and efficient methods of educational process organization have been shown. The term «a translator's false friend» is explained and illustrated with the help of corresponding examples. A list of clichés characteristic of the English scholar style (for instance, in resume writing) have been proposed; the grammar commentary has been given. The principles of successful summary writing in English have been stated. A correspondent sample has been proposed. The conditions of successful development of scholar writing skills have been pointed out. The areas for future work have been outlined.

Key words: scholar style, professional terminology, educational terms, academic vocabulary, «a calque», authentic English, a cliché, 'a translator's false friend'.

Постановка проблеми. Необхідність володіння іноземними мовами в умовах сучасної глобалізації, розширення міжнародних контактів не викликає сумнівів. Знання англійської як найпоширенішої у діловому світі, поряд із належною фаховою підготовкою та обізнаністю з комп'ютером, є обов'язковими вимогами для тих, хто прагне отримати хорошу роботу після закінчення навчального закладу. Іноземна мова є також надійним помічником у дослідницькій діяльності, але за умови, якщо пошукувач знає особливості наукового стилю цієї мови. Тому, **актуальним** є дослідження факторів, що сприяють успішному засвоєнню не лише професійної лексики, але й академічної термінології та граматичних структур, властивих цій сфері мовлення.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Методика навчання майбутніх економістів англійської мови надзвичайно важлива [2; 4; 6; 9; 10]. У попередніх публікаціях ми розглядали питання специфіки викладання іноземних мов на економічних факультетах у т. зв. «немовних» вищих навчальних закладах в цілому [7], а також психологічні умови їхнього успішного вивчення [12]. У цьому дослідженні ми торкнемося таких трьох основних питань:

- 1) труднощі у використанні наукової термінології;
- 2) т.зв. «неправдиві друзі» перекладача фахової літератури;
- 3) навчання студентів написання резюме англійською мовою.

Отже, метою нашого дослідження є систематизація методів успішної лексичної підготовки студентів, навчання їх наукових термінів, а також способів подолання труднощів, пов'язаних із фаховою лексикою. **Матеріалами** дослідження слугуватимуть публікації останніх десятиліть, тлумачні словники англійської мови, а також двомовні словники економічних та юридичних термінів.

Виклад основного матеріалу. Американський лінгвіст Дон Пуфалт зазначає, що коли носії англійської мовичують, як студенти з інших країн розмовляють нею, вони часто дивуються використанню слів та словосполучень, які дуже рідко або й зовсім не використовуються в англословному світі. Або використовуються, але у інший спосіб [11, с. 5–7]. У багатьох випадках ці нестандартні вирази є дослівним перекладом відповідних фраз, або «калькою». У своєму ґрунтовному дослідженні «Говоримо автентичною англійською» («Speak Authentic English») Дон Пуфалт та його український співавтор Василь Старко наводять безліч яскравих прикладів такого неадекватного слововживання. Візьмемо, скажімо, лексему «science» (наука), яка є ключовою для нашого дослідження. Не всі студенти знають, що англійське слово «science» не завжди відповідає українському слову «наука». В англійській мові воно має вужче значення – «природознавство». При цьому, вживання слова «science» у множині («sciences») перекладається як «природничі науки» (наприклад, хімія – chemistry, біологія – biology, фізика – physics або астрономія – astronomy). Відповідно, будь-яка інша галузь наукового знання має вживатись з означенням: *medical science, linguistic science* та ін.

Аналогічно, слово «scientist» – це той науковець, який спеціалізується у якійсь природничій науці. Як бачимо, термін «науковець» українською мовою також має ширше значення, яке англійською мовою краще передавати словом «scholar» (експерт у якійсь галузі знань). Отже, економіка (economics), лінгвістика (linguistics), юриспруденція (legal science), філософія (philosophy) – це ті галузі, дослідники яких називаються англійською мовою «scholars».

Нарешті, термін «scientific». Значимо, що це поняття також часто перекладається неправильно. Тому варто запропонувати студентам таку таблицю [11, с. 39] для засвоєння найпоширеніших у науковому мовленні словосполучень:

Табл. 1

Термін	Неправильно	Правильно
Науковий керівник	Scientific supervisor	Research supervisor
Наукова конференція	Scientific conference	Research conference
Наукова стаття	Scientific article	Research paper/scholarly article
Наукова дискусія	Scientific discussion	Scholarly discussion
Наукова бібліотека	Scientific library	Scholarly library
Наукове товариство	Scientific society	Learned society

Необхідно звернути увагу студентів на те, що словосполучення «a scientific supervisor», «a scientific conference», «a scientific article», «a scientific discussion», «a scientific society» є цілком правомірними, якщо йдеться про сферу природничих дисциплін.

Оскільки труднощі з перекладом академічних термінів виникають у студентів досить часто, пропонуємо на окремих практичних заняттях з іноземної мови такі вправи. У першій з них необхідно підкреслити правильний варіант з двох або більше запропонованих. Наголошуємо, що у деяких прикладах можливі дві відповіді.

Вправа 1.

1. She is our **aspirant** / **post-graduate student**.
2. This is the biggest **lecture-hall** / **auditorium** in our university.
3. He became a **Candidate of Science** / **Kandydat Nauk** / **Doctor of Philosophy (Ph.D.)** at the age of thirty-five.
4. His analysis was **complex** / **comprehensive** / **overall**.
5. Dr. Ivanenko's presented his **fundamental** / **solid** research.
6. Professor's **supervision** / **control** helped me to prepare my degree paper.
7. The report was **genial** / **brilliant**.

8. We specialize in **humanitarian sciences / the humanities / the arts**.
9. Let me answer **the adversary's / the opponent's** questions.
10. The research has **prospects / a perspective**.
11. We study at **the Economics Faculty / the Faculty of Economics / the Economical Faculty**.
12. This statement is **principle / principled**.
13. I would like to answer your **replica / remark**.

Під час перевірки правильності виконання завдання обов'язково пояснюємо студентам різницю між двома (трьома) запропонованими варіантами відповіді. Наприклад, «an aspirant» – той, хто чогось прагне (загалом), «a post-graduate student» – аспірант, той, хто прагне чогось досягти у науковій галузі.

У наступному завданні студентам необхідно з'єднати науковий термін з відповідним українським перекладом.

Вправа 2.

1.	theses	a.	тези (статті)
2.	thesis	b.	список джерел
3.	summary	c.	доповідач
4.	abstract	d.	захист
5.	key words	e.	зміст
6.	manuscript	f.	дослідження
7.	bibliography	g.	дисертація (однина)
8.	contents	h.	червоний диплом
9.	research	i.	дипломна робота
10.	researcher	j.	магістерська робота
11.	graduation with distinction	k.	дисертації (множина)
12.	diploma paper	l.	магістратура
13.	presenter	m.	вчена рада
14.	defense	n.	рукопис
15.	master's thesis	o.	дослідник
16.	master's program	p.	ключові слова
17.	academic council	r.	анотація

Після виконання цього завдання пропонуємо студентам скласти речення або діалоги для закріплення розглянутої лексики.

В теорії перекладу є термін, який буквально перекладається як «неправдивий друг перекладача» («*a translator's false friend*»). Він означає слово в іншій мові, яке звучить або пишеться так, ніби його можна легко перекласти відповідним словом мови перекладу, але фактично воно має абсолютно інше значення. Наприклад, слово «an academic» часто перекладається як «академік». Насправді, в англійській мові воно означає студента чи викладача університету і вживається нечасто, а власне термін «академік» перекладається як «an academician».

Необхідно зазначити, що таких слів в англійській мові є надзвичайно багато. У наступному практичному завданні студентам пропонується визначити правильність перекладу окремої юридичної та економічної фахової термінології, відібраної нами на основі аналізу зазначеної вище праці Дона Пуфалта та Василя Старка [11], спеціалізованих словників економічних [13] та юридичних [5] термінів, перекладних англо-українських та українсько-англійського словників [1; 3; 8] та тлумачного словника англійської мови [14]. Якщо переклад правильний, необхідно зробити позначку «+» – правильно; «-» – якщо неправильно; «±» – варіант перекладу можливий, але значення не основне.

Вправа 3.

Термін англійською мовою	Варіант перекладу	+/-/±
accord	акорд	
action	акція	
advocate	адвокат	
agency	агенство	
authority	авторитет	
civil	цивілізований	
deputy	депутат	
human	гуманний	
legal	легальний	
manufacture	мануфактура	
mayor	майор	
obligation	облігація	
occupant	окупант	
officer	офіцер	
rent	рента	
resident	резидент	
sentence	сентенція	

Після виконання завдання та відповідного аналізу пропонуємо студентам аналогічне завдання: перекласти українські терміни англійською (Вправа 4).

Вправа 4.

Термін українською мовою	Варіант перекладу	+/-/±
гімн	hymn	
директор	director	
кабінет	cabinet	

кадри	cadres	
комунальний	communal	
конкурент	concurrent	
матеріально	materially	
ордер	order	

Досвід показує, що найбільше труднощів у студентів становлять терміни *authority, deputy, manufacture, obligation, sentence, гімн, кабінет, комунальний та матеріально*.

Написання анотації також потребує попередньої роботи зі студентами. Для цього пропонуємо їм перелік виразів-кліше, які найчастіше використовуються у наукових публікаціях іноземною мовою (Табл. 2, 3).

Таблиця 2
Пасивні конструкції

Розглянуто have (has) been discussed in the article.
Проаналізовано...	... have (has) been analysed.
Досліджено...	... have (has) been researched.
Розкрито...	... is researched.
Встановлено...	... have (has) been established.
Використано...	... have (has) been used.
Вказано...	... have (has) been pointed out.
Зазначено...	... have (has) been indicated.
Запропоновано...	... have (has) been proposed.
Описано...	... have (has) been described.
Розраховано	... have (has) been calculated.
Підтверджено, що...	It has been proved that...
Статтю присвячено...	The article is dedicated to...
Увагу акцентовано...	Attention is paid to...
Виявлено...	It has been revealed that...

Таблиця 3
Активні конструкції

Розглянуто ...	The article deals with... The article aims at...
Аналіз засвідчив...	The analysis testifies...
Проаналізовано...	The article analyses...

Як видно із запропонованих вище таблиць, в англійському науковому стилі переважають пасивні конструкції, хоча формулювання тверджень в активному стані також можливе. Зауважимо, що в пасиві найбільш розповсюдженими є Present Indefinite Passive, Past Indefinite Passive та Present Perfect Passive. Написанню резюме передують тривала робота над граматичним матеріалом, після якої пропонуємо студентам прочитати анотацію до однієї з публікацій у галузі економіки українською мовою та спробувати перекласти її англійською, використовуючи фрази з таблиць 2 та 3. На перехідному етапі можна дати завдання вставити пропущені фрази (у нашій роботі вони виділені курсивом), у готову анотацію, наприклад:

FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY STUDY ON THE DAIRY MARKET OF ODESSA REGION

Hrabko N. O.

Odessa State Agricultural University

The article deals with foreign economic activity on the dairy market of Odessa region. Different kinds of dairy products exported by Odessa region *have been researched*. *It has been revealed that* export-import balance is positive, which testifies that export prevalence. The real market capacity *has been calculated*. The ways of economic efficiency improvement *have been proposed*.

Key words: market capacity, market share, export, import, foreign economic activity, foreign economic balance, dairy products.

Навчаючи студентів написання анотації, звертаємо їхню увагу на те, що ключові слова подаються без артиклів і необов'язково в алфавітному порядку. Крім того, для наукового стилю англійської мови нехарактерно використовувати скорочення (It's, hasn't та ін.). Необхідно також уникати розмовної лексики та надмірного використання прийменника *of* та артикля *the* у заголовках:

Правильно: FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY STUDY ON THE DAIRY MARKET OF ODESSA REGION;

Неправильно: THE STUDY OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY ON THE DAIRY MARKET OF ODESSA REGION.

Результати дослідження. Матеріали, наведені у публікації, пройшли попередню апробацію на практичному семінарі для студентів та викладачів, учасників наукового товариства факультету економіки та менеджменту Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького.

Висновки. Для успішного засвоєння студентами професійної термінології та академічної лексики, необхідно використовувати комплекс навчальних вправ, які сформує у студентів звичку користуватися фаховими перекладними словниками, а також тлумачними словниками англійської мови, не покладаючись на інтуїцію, що часто перешкоджає адекватному сприйняттю змісту повідомлення через наявність т. зв. «неправдивих друзів перекладача» та закріплених у мові перекладу кальок, невластивих мові носіїв. Систематична тренувальна робота над перекладом анотацій англійською мовою дозволить сформувати у студентів навички грамотного та логічного викладу матеріалу.

Подальші дослідження стосуватимуться навчання студентів написання статей англійською мовою, а також створення презентацій.

Література:

1. Балла М. І. Англо-український словник / М. І. Балла. – К. : Освіта, 1996. – Т. 1, 2.
2. Борщовецька В. Д. Навчання студентів-економістів англійської фахової лексики з урахуванням когнітивних стратегій / В. Д. Борщовецька // Іноземні мови. – № 1. – К., 2005. – С. 26–29.
3. Гороть Є. І. Англо-український словник / Є. І. Гороть, Л. М. Коцюк, Л. К. Малімон, А. Б. Павлюк. – Вінниця : Нова Книга, 2006. – 1700 с.
4. Личко Л. Я. Формування у студентів-менеджерів англомовної професійно-спрямованої компетенції в говорінні / Л. Я. Личко // Іноземні мови. – № 1. – К., 2005. – С. 30–35.
5. Мисик Л. В. Українсько-англійський словник правничої термінології / Л. В. Мисик. – К., 1999.
6. Новоградська-Морська Н. А. Навчання майбутніх економістів аудіювання англомовної професійно спрямованої телевізійної інформації / Н. А. Новоградська-Морська // Іноземні мови. – № 2. – К., 2005. – С. 38–42.
7. Падура М. Ф. Навчання студентів економічних спеціальностей англійської мови / М. Ф. Падура, Т. В. Череповська // Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини ім. С.З. Гжицького. Львів, 2006. – Том 8 (№ 2). – Частина 5. – С. 170–178.
8. Попов Є. Ф. Великий українсько-англійський словник / Є. Ф. Попов, М. І. Балла – Київ : Чумацький Шлях, 2006. – 704 с.
9. Семенчук Ю. Комплекс вправ для навчання студентів економічних спеціальностей англомовної термінологічної лексики / Ю. Семенчук // Іноземні мови. – № 3. – К., 2004. – С. 24–32.
10. Скуратівська Г. С. Методичні рекомендації для навчання писемного англійського професійного мовлення студентів фінансово-економічних спеціальностей / Г. С. Скуратівська // Іноземні мови. – № 2. – К., 2002. – С. 25–26.
11. Старко В. Ф. Говоримо автентичною англійською. Учбово-методичний посібник / В. Ф. Старко, Д. Пуфалт. – Вінниця : Нова Книга, 2004. – 192 с.
12. Череповська Т. В. Психологічні умови успішного вивчення іноземної мови / Т. В. Череповська, М. Ф. Падура // Науковий вісник ЛНУВМ та БТ. – Т. 10 – № 2 (37). – Ч. 5. – 2008. – С. 218–224.
13. Herasymchuk Les. New Dictionary of Everyday Economy / Les Herasymchuk. – К. : Krynytsya Publishers, 2003. – 352 с.
14. Longman Dictionary of Contemporary English. – Harlow : Pearson Education Limited, 2003. – 1950 p.